

“A Sud-àfrica s’ha passat d’un ‘apartheid’ racial a un d’econòmic”

HELENE CUCHELA/AGF/EPD

Patrick Bond, economista i ex-assessor de Nelson Mandela, explica per què la revolució econòmica va ser impossible a Sud-àfrica.

La lluita contra l'*apartheid* va prometre nacionalitzar l'economia, garantir el benestar de la majoria de la població; en definitiva, fer una revolució. Però això no ha passat. Què se'n va fer, de la revolució sud-africana?

—Doncs va passar com a tot Àfrica. La lluita anticolonial i antiracista va ser liderada per unes classes mitjanes que, un cop van haver pres l'estat, es van adonar que el capital internacional continuava dominant l'economia, que no tenien el poder. Així doncs, perderen la

integritat i s'aliaren amb aquest capital per enriquir-se, i van destruir la revolució. Aquesta és la història comuna de l'Àfrica, i Sud-àfrica, amb alguna excepció, no és tan diferent.

—Vau escriure el primer programa econòmic del president Nelson Mandela, clarament socialista.

—No exactament. El programa de reconstrucció i desenvolupament (RDP) contenia projectes d'esquerres, de centre i de dretes. I els qui es van fer càrrec dels ministeris van aplicar sols els de dretes. Es va fer una suau transició i d'un *apartheid*

racial a un *apartheid* econòmic. L'RDP va ser la base de la campanya de l'ANC a les eleccions del 94, però després va venir [Michel] Camdessus [ex-director de l'FMI] a veure a Mandela i li va dir: “Ja no hi ha Unió Soviètica que et pugui ajudar”, i ens van tancar en el neoliberalisme.

—I com es va poder realitzar aquest canvi tan brusc sense tensions ni excissions?

—Sí que hi va haver resistències. La gent va ser expulsada o coaccionada amb càrrecs, bones feines i la promesa d'un segon estadi de la revolució. Molts van continuar lluitant des de la societat civil, sense prou força per a proposar una alternativa política, però capaços d'aconseguir millores importants per a la vida de la gent. Un exemple és el moviment antisida representant per TAC (Campanya d'Acció pel Tractament), format per militants que eren dins l'ANC i que es van enfrontar molt durament al president Thabo Mbeki per aconseguir l'accés a les medicines antiretrovirals.

—A la darrera campanya electoral de l'abril, Jacob Zuma va obtenir una gran victòria mitjançant un discurs molt radical. És part de l'escenificació o pot marcar un canvi respecte als darrers governs de l'ANC?

—Per a molts dels líders africans la retòrica de la revolució és l'única connexió entre el passat i el present, cosa que els permet de mantenir la imatge que encara treballen per a les masses. Jo dic que parlen per l'esquerra però caminen per la dreta. Ara passa que el neoliberalisme arriba a la fi i la majoria de la gent cada vegada suporta menys la seva situació. Ara treballa en el projecte del sistema de salut universal, una de les propostes estrella de Zuma. Crec que aquest serà el millor test per a saber si el govern s'obrirà una mica cap a l'esquerra, per bé que no sóc gaire optimista.

Joan Canela
Johannesburg (Sud-àfrica)